

Коваленко Д.В.,

Науковий керівник:

доц., к.е.н. Кривицька О.Р.

Національний університет «Острозька академія»

СТРАХОВЕ ШАХРАЙСТВО В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВИХ РИНКІВ

У статті досліджено сутність страхового шахрайства в Україні та інших країнах світу, зокрема Канади, детально описано основні складові (мотиви) страхового шахрайства, виявлено ряд проблем, з якими стикається Україна в процесі боротьби з шахрайством на страховому ринку, а також описано методи подолання цього явища. У висновку доведено необхідність консолідації зусиль держави, страхових компаній та їх об'єднань в плані боротьби із проявами страхового шахрайства в Україні.

Ключові слова: *страхове шахрайство, методи боротьби із страховим шахрайством, організації страховиків.*

В статті досліджено сутність страхового шахрайства в Україні та інших країнах світу, зокрема Канади, детально описано основні складові (мотиви) страхового шахрайства, виявлено ряд проблем, з якими стикається Україна в процесі боротьби з шахрайством на страховому ринку, а також описано методи боротьби з цим явищем. Висновком доведено необхідність консолідації зусиль держави, страхових компаній та їх об'єднань в плані боротьби з проявами страхового шахрайства в Україні.

Ключевые слова: *страховое шахрайство, методы борьбы со страховым шахрайством, организации страховиков.*

This article explores the essence of insurance fraud in Ukraine and other countries, including Canada, details the main components (causes) of insurance fraud, revealed a number of problems faced by Ukraine in terms of dealing with fraud in the insurance industry including methods of dealing with it.. In conclusion, the necessity of consolidating efforts of the government, insurance

companies and their associations in terms of Fight against insurance fraud in Ukraine has been proved..

Keywords: *insurance fraud methods of dealing with insurance fraud of association of insurers.*

Постановка проблеми. Формуванню сучасного страхового середовища, сталому розвитку страхового ринку та можливості виконання покладених на нього функцій перешкоджає безліч чинників. До таких чинників можна віднести недосконалість правового регулювання страхової діяльності, кризові явища в економіці, недовіра до страхового бізнесу з боку населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед найбільш відомих вчених-економістів, які досліджували проблеми шахрайства на страховому ринку є праці В. Базилевича, О. Барановського, Н. Внукової, О. Жабинця, С. Осадця.

Незважаючи на ґрунтовні дослідження у цій сфері, на нашу думку, варто приділити більше уваги для визначення проблем, пов'язаних із поширенням страхового шахрайства в Україні та шляхів їх вирішення.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні основних причин поширення страхового шахрайства в Україні та шляхів їх вирішення на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики. Для вирішення поставленої мети було сформульовано та вирішено наступні завдання: визначено сутність страхового шахрайства в Україні, з'ясовано причини та проблеми поширення цього явища, а також запропоновані шляхи боротьби із проявами шахрайства на національному страховому ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день страховий ринок є однією з найважливіших складових фінансової безпеки країни. Без розвиненого, ефективного та стабільного страхового ринку є неможливим забезпечення поступового соціально-економічного розвитку держави, безпечне функціонування суб'єктів господарювання, підвищення добробуту населення. Одним із основних чинників, які гальмують розвиток і

ефективне функціонування страхового ринку на благо економіки є страхове шахрайство, яке щороку завдає колосальних збитків державі.

Страхове шахрайство - протиправна дія суб'єктів договору страхування, або третіх сторін, внаслідок чого суб'єкти договору отримують можливість обертати капітал на свою користь на незаконній та безоплатній основі.

Існує безліч видів страхового шахрайства, які мають місце у всіх сферах страхування. Страхові шахрайства також варіюються від злегка перебільшеної претензії до навмисно скоєних ДТП чи навмисно завданих збитків майну. Шахрайські дії в сфері страхування також впливають на життя невинних людей, як безпосередньо через випадково або ж навмисно завдані травми чи матеріальну шкоду, так й побічно, адже ці протиправні дії несуть за собою збільшення страхових премій.

Серед найбільш популярних мотивів вчинення страхового шахрайства дуже часто зустрічаються наступні:

- страхове шахрайство є єдиним джерелом прибутку;
- отримання максимальної компенсації;
- бажання повернути гроші, які були витрачені на страхові внески;
- додаткове джерело прибутку для самих страховиків;
- інші причини матеріального, або морального характеру.

В залежності від стадії розвитку страхового ринку страхове шахрайство і методи боротьби із ними має певні етапи.

На першому етапі кількість протизаконних дій на страховому ринку є невеликою і не має швидкої тенденції росту. Головним методом боротьби із шахрайством є підвищення страхових тарифів.

Другий етап характеризується більшою кількістю шахрайства, наслідки стають чіткими і відчутними. Страхові компанії не здатні самостійно протидіяти цим антизаконним діям, водночас важким процесом є збирання інформації щодо шахрайських дій та ще важчим є притягнення злочинців до будь-якого роду відповідальності.

Третьюому етапові притаманне зростання кількості страхових злочинів. Створюються злочинні групи, на противагу яким створюються певні контролюючі органи, відбувається співробітництво страхових компаній між собою та іншими організаціями, відбувається обмін інформацією для боротьби із страховими злочинами.

Останній етап є проявом виходу діяльності шахраїв за межі країни. Посилюється корупція в середовищі працівників страхових компаній, поліцейських, митників, медпрацівників [2, с. 10-11].

Останній етап характерний розвинутим країнам, зокрема США та Канаді. Україна знаходиться на перехідному етапі між другим і третім етапом, тобто кількість шахраїв зростає, проте їхні дії залишаються безкарними. В Україні шахрайські дії проявляються переважно у здійсненні страхової діяльності організаціями, які не пройшли процедуру реєстрації або ліцензування, а також видачою фіктивних страхових полісів і нанесення страхувальникам збитку у вигляді позбавлення можливості отримання страхової виплати.

В Україні найбільша частка антизаконних дій у сфері страхування припадає на страхування майна, зокрема на автострахування (рис. 1).

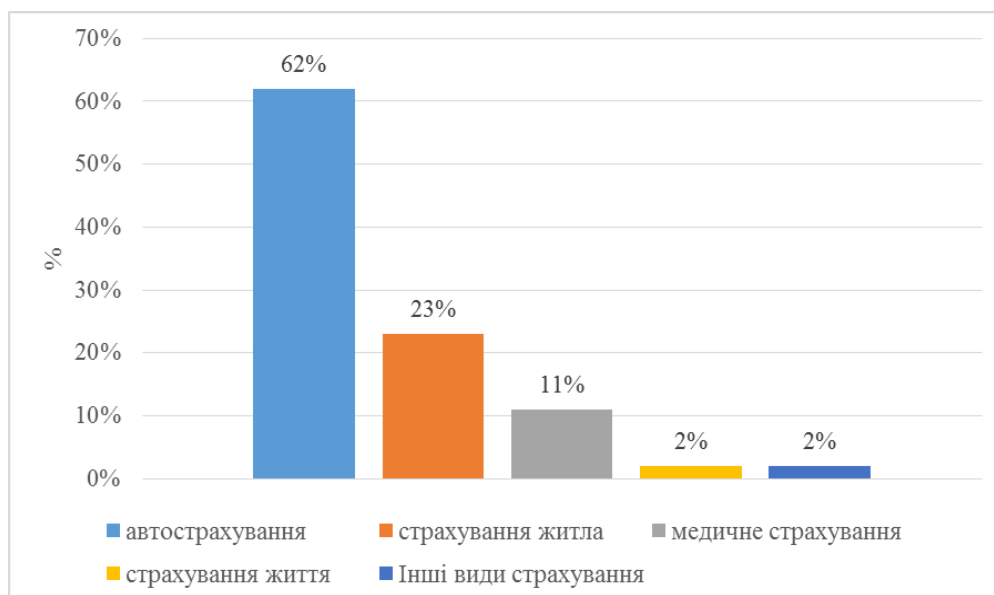

Рис. 1 Структура страхового шахрайства в Україні

Боротьба із проявами шахрайства у сфері страхування змушує страховиків об'єднуватись і створювати союзи, а державу вживати дієвих заходів задля

вирішення цієї проблеми. Так, практично у всіх розвинутих країнах, де страхування відіграє важливу роль для ефективного функціонування національної економіки існують спеціалізовані організації, головним завданням яких є забезпечення контролю на страхового ринку та протистояння проявам шахрайства на ньому (табл. 1).

Таблиця 1

Організації по боротьбі зі страховим шахрайством в провідних країнах світу та Україні

Країна	Організація
США	Національне страхове криміналістичне бюро (National Insurance Crime Bureau)
Канада	Страхове бюро Канади (Insurance Bureau of Canada)
Німеччина	Німецький союз страховиків (Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft)
Англія	Асоціація британських страховиків
Україна	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг)

Враховуючи колосальні втрати страхового ринку від шахрайських операцій на ньому, Нацкомфінпослуг разом із діючими в Україні об'єднаннями страховиків, дійшла висновку про необхідність запровадження зарубіжного досвіду щодо створення єдиної інформаційної бази страхового ринку, в якій будуть накопичуватись відомості про страхові випадки і відшкодування збитків, а також створення спеціалізованих підрозділів у самих страхових компаніях, які будуть вести контроль за продажем страхових полісів та перевіркою створеної бази даних страхувальників.

Великим недоліком є те, що на сьогодні в Кримінальному кодексі України (ККУ) немає терміну “страхове шахрайство”, таким чином, відсутні норми, які б регулювали злочинну діяльність. Згідно ККУ покараннями за протиправну діяльність у сфері страхування є штраф розміром у 850 грн., суспільні роботи строком до 240 год, виправні роботи до двох років, або обмеження волі до

трьох років. Якщо має місце скоєння шахрайства у великих розмірах – штраф у розмірі 4250 грн., позбавлення волі від трьох до восьми років [1].

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що страхове шахрайство на ринку страхових послуг має суттєві наслідки, спричинюючи значні втрати для всіх суб'єктів страхового ринку, зокрема для держави. Витрати по випадках, які мають шахрайський характер несуть 10-15% загальних розмірів страхових відшкодувань. Необхідним є покращення законодавчої бази стосовно страхового шахрайства та використання досвіду зарубіжних країн, які мають багаторічний досвід у даній сфері, що насамперед передбачає створення єдиної бази страхувальників та консолідацію дій між владою, страховиками та їх об'єднаннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001р. [Текст]. – К.: Атіка, 2001. – 160 с.
2. Заєць О.М. Правопорушення у сфері страхування під час розслідування страхових випадків// Заєць О.М./ Південноукраїнський правничий часопис, 2010 - №2. - С.242-244.
3. Осадець С. С. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С.Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002.
4. Пластун В.Л. Проблеми шахрайства та практика його усунення// Пластун В.Л./ Економіка: проблеми та практики: Збірник наукових праць. Випуск 254: В 6 т.-Т.-ІІ.-Днапропетровськ: ДНУ,2009. - С.477-488.
5. Правове регулювання світової страхової діяльності, Характеристика світових ринків страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.insins.net.
6. Соболю Р. Г. Сутність державного регулювання страхової діяльності в Україні / Р. Г. Соболю // Економіка України. – 2009. - №5. – С. 2-9.